

KWARTAALUPDATE RECHTSPRAAK HANDHAVING EN TOEZICHT

april-juni 2025

Chantal van Mil

Hekkel

man advocaten | notarissen

**DUIDELIJK
HEKKELMAN.**

INHOUD

- Handhavingsverzoek
- Procesbelang
- Toezicht
- Overtreder
- Bouwstop
- Bestuursdwang
- Beleid
- Formulering last
- Zorgplicht
- Evenredigheid
- Vertrouwensbeginsel
- Overgangsrecht
- Openbare orde
- Invordering
- Lessen voor de praktijk

Handhavingsverzoek

Rb. Midden-Nederland 14 april 2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:1660:

- Of handhavingsverzoek een aanvraag is, dient ambtshalve te worden beoordeeld
- Algemeen verzoek van Meten=Weten om gebruik 14 stoffen in bestrijdingsmiddelen niet langer toe te staan in Flevoland wegens strijd met artikel 6 lid 2 Habitatrictlijn is te onbepaald om als aanvraag te worden aangemerkt
- Geen concrete activiteiten of overtredingen genoemd
- Verzoek komt in feite neer op verzoek om bij alle bedrijven in het gebied controles uit te voeren op naleving van natuurvergunningen, dat biedt college onvoldoende aanknopingspunten voor gericht onderzoek naar vraag of er een overtreding wordt begaan
- Verzoek te onbepaald, dus geen aanvraag, dus reactie ook geen besluit
- Kon dus geen bezwaar worden gemaakt tegen reactie

Handhavingsverzoek

ABRvS 23 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1822:

- Handhavingsverzoeken schutting, fietsenberging, parkeren in voortuin en bouwwerk in achtertuin afgewezen
- Verzoeker stelt dat als gevolg van parkeren in voortuin het hek van overtreder over het trottoir wordt geopend, strijd met APV dus handhavend optreden
- Afdeling: in handhavingsverzoek gewezen op dit punt en strijdigheid met APV
- Ook bezwaar- en beroepschrift naar voren gebracht, en nogmaals ter zitting bij Afdeling
- Op dit punt een voldoende concreet verzoek om handhaving ingediend
- College heeft hier in besluiten niet op gereageerd en Rb. is in haar uitspraak ook niet op dit punt ingegaan
- College heeft geen besluit heeft genomen over handhavingsverzoek ten aanzien van hek dat over trottoir opent
- Beroep gegrond

Handhavingsverzoek

CBb 29 april 2025, ECLI:NL:CBB:2025:271:

- Handhavingsverzoek Meten=Weten verbieden gebruik bestrijdingsmiddelen grenzend aan schoolterrein gelet op voorzorgsbeginsel afgewezen
- Meten=Weten erkent dat zij geen reden heeft om te veronderstellen dat teler in strijd heeft gehandeld met voorschriften gebruik bestrijdingsmiddelen
- Gaat niet om vraag of bestrijdingsmiddelen op juiste wijze zijn toegepast, maar om effecten ervan
- Minister beklemtoont dat teler bestrijdingsmiddelen gebruikt voor landbouwdoeleinden op landbouwperceel naast en niet op schoolterrein
- CBb: moet sprake zijn van een (mogelijke) overtreding
- Met verzoek kan vereniging haar doel, invoering van nadere regels dan wel risicobeheersmaatregelen om gebruik van bestrijdingsmiddelen in nabije omgeving van schoolterreinen te minimaliseren dan wel te verbieden, niet bereiken
- Beroep ongegrond

Procesbelang

ABRvS 21 mei 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2339:

- Handhavingsverzoek NVIG biedt (via www.slagroompatronen.nl) lachgas aan tegen activiteiten Bumblebee
- Bumblebee importeerde ten tijde van handhavingsverzoek medisch lachgas voor verkoop aan horecazaken (www.lachgasvoorhoreca.nl), KvK o.a. verkoop medisch lachgas voor recreatief gebruik, strijd met Geneesmiddelenwet
- Handhavingsverzoek niet in behandeling genomen omdat NVIG geen belanghebbende is en handhavingsverzoek daarom geen aanvraag
- NVIG geen procesbelang meer bij inhoudelijk oordeel
- Handhavingsverzoek gericht op verhandelen van lachgas zonder vergunning op grond van de Geneesmiddelenwet
- Website niet meer online en zowel handelsnaam als geregistreerde activiteiten in KvK gewijzigd
- Niet onderbouwd dat er sprake is of kan zijn van overtredingen van Bumblebee waartegen de minister handhavend zou kunnen optreden
- Daarom kan hetgeen NVIG met hoger beroep heeft beoogd, namelijk handhavend optreden tegen activiteiten van Bumblebee, niet meer worden bereikt
- Hoger beroep niet-ontvankelijk

Toezicht

Rb. Zeeland-West-Brabant 1 april 2025, ECLI:NL:RBZWB:2025:1853:

- Handhavingsverzoek bm illegaal opstijgen heteluchtballonnen tegenover woning eiser afgewezen, op perceel burgerluchthaven aanwezig
- Volgens bm concreet zicht op legalisatie: gesproken met eigenaar die erop is gewezen dat een vvgb nodig is, geen gronden om vvgb te weigeren en geen weigerende houding
- Rb: onvoldoende inzichtelijk wat bm heeft ondernomen om te onderzoeken of sprake is van overtreding, onzorgvuldige voorbereiding
- Aan bm zelf om te bepalen hoe vaak en wanneer er controles plaatsvinden, wel van belang dat aantal representatief is en wijze van toezichthouden deugdelijk
- Verklaring van eigenaar perceel en door verzoeker toegezonden foto's hadden aanleiding moeten zijn om meer en ander onderzoek naar mogelijke overtreding te doen
- Zeker nu commissie in advies heeft overwogen dat uit ballonregister en website kon worden afgeleid dat de in handhavingsverzoek genoemde luchtballon niet behoort tot vloot van ballonvaarder
- Toezichthouders hadden ex artikel 5:16 en 5:17 Awb inlichtingen en inzage van zakelijke gegevens kunnen vorderen
- Ook had bm onderzoek moeten doen naar betrokkenheid eigenaar bij opstijgen van luchtballonnen door ballonvaarders zonder vvgb en of hij als functioneel dader kan worden aangemerkt
- Voor concreet zicht op legalisatie is bovendien een aanvraag vereist, enkele bereidheid onvoldoende, en ook in dat geval moet een afweging worden gemaakt

Toezicht

ABRvS 30 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1945:

- Spoedsluiting 1 maand, verlengd voor totaal van 3 maanden wegens illegale prostitutie en exploitatie seksinrichting
- Rb. ten onrechte geoordeeld dat zij op moment van binnentreden woning geen bewoner meer was?
- Appellante: rechtstreeks belang bij beroep op bescherming woonrecht, geen machtiging afgegeven
- Slechts tijdelijk woning verlaten in verband met verblijf in buitenland, maar nog wel ingeschreven in brp en er lagen goederen en bezittingen van haar in woning
- Zij had ten tijde van onderzoek op generlei wijze bewoning van de woning prijsgegeven
- 2 aanwezige dames verklaarden de woning te hebben gehuurd van vriendin
- Appellante had sinds augustus 2022 een permanente verblijfsstatus in VS en ten tijde van binnentreden op 27 september 2022 verbleef zij in VS
- Hoewel huurovereenkomst op naam van appellante stond en zij op adres geregistreerd stond in brp, had zij sleutel woning aan een nicht gegeven, vervolgens is sleutel in bezit gekomen van 2 dames die toezichthouders aantrouffen
- Gelet op deze feiten en omstandigheden in onderlinge samenhang bezien is Afdeling met rb. van oordeel dat appellante op moment van binnentreden geen bewoner van woning was
- Enkele feit dat er mogelijk privéspullen van appellante nog in de woning lagen en zij nog in brp stond ingeschreven, maakt dat niet anders
- Niet aannemelijk gemaakt dat zij intentie had om slechts tijdelijk, bijvoorbeeld voor vakantie, in buitenland te verblijven
- Nu zij ten tijde van binnentreding geen bewoner was, staat relativiteitsvereiste in de weg aan succesvol beroep op onrechtmatige doorzoeking woning, zij kan zich dus niet beroepen op bescherming woonrecht

Toezicht

Rb. Rotterdam 19 mei 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:5995:

- Handhavingsverzoek illegale exploitatie van terras door de Pub
- Bm daarna aan de Pub toestemming verleend voor tijdelijke terrasvlonder
- Rb.: bm niet zorgvuldig en onvoldoende inzichtelijk onderzoek gedaan naar vermeende overtreding
- Weliswaar gebleken dat laad- en losstrook niet meer als terras zou zijn ingericht, maar geen rapport of ander objectief verifieerbaar document opgemaakt
- Daardoor onduidelijk hoe vaak, door wie, en op welk moment de controle is uitgevoerd
- I.c. ging het om terras dat uitsluitend tussen 18:00 uur en 23:00 uur in gebruik was en buiten deze tijden opgeruimd werd, zodat het moment van de controle van essentieel belang is
- Nu bm er bovendien mee bekend was dat terras voorheen veelvuldig werd geëxploiteerd, de Pub een aanvraag had ingediend voor exploitatie en terrasseizoen op moment van controle in volle gang was, had het in de rede gelegen op meerdere momenten te controleren, hetgeen bm ter zitting ook heeft erkend
- Zonder verdere informatie niet uit te sluiten dat terras op moment van controle bijvoorbeeld door weersinvloeden tijdelijk niet als zodanig was ingericht
- Geen representatieve controle uitgevoerd op vermeende illegale terras-exploitatie
- Bm moet een nieuwe BOB nemen en op adequate wijze representatief controleren of sprake is van illegale exploitatie van terras

Overtreder

ABRvS 23 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1823:

- Invordering dwangsom van € 2.500,00, omdat achtererf in strijd met BP werd gebruikt als opslag voor goederen voor supermarkt in naastgelegen pand
- Dwangsom is van rechtswege verbeurd, LOD onherroepelijk
- Appellant: ten onrechte is aangemerkt als overtreder, niet hij, maar zijn huurder heeft overtreding feitelijk en fysiek gepleegd
- Rb. ten onrechte geoordeeld dat appellant als eigenaar beschikkingsmacht had over gebruik pand en dat hij, door niet de zorg te betrachten die redelijkerwijs van hem kon worden gevergd met het oog op het voorkomen van de gedraging, heeft aanvaard dat overtreding plaatsvond
- Afzien van invordering wegens bijzondere omstandigheden?
- Uit het betoog appellant blijkt niet dat zo'n uitzonderlijk geval zich hier voordoet, alleen al omdat de omstandigheid dat hij het pand niet zelf in strijd met BP heeft gebruikt, niet betekent dat hij niet als overtreder kan worden aangemerkt van artikel 2.1, lid 1, aanhef en onder c, Wabo
- Onder "gebruiken van gronden" als bedoeld in deze bepaling valt gelet op wetsgeschiedenis ook het "laten gebruiken van gronden"

Overtreder

ABRvS 4 juni 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2555:

- LOB wegens afgebrand drugslab in woning: overtredingen 1a en 1b Woningwet, 1.1a en 10.1 Wm en 13 Wbb
- Appellant als eigenaar van verhuurde pand overtreder?
- Wél overtreder (pleger) van 1b Woningwet: richt zich tot degene die bouwwerk in een staat houdt die niet in overeenstemming is met Bouwbesluit 2012
- Ondanks dat hij zelf geen handelingen heeft verricht waardoor pand op instorten stond, was hij wel verplicht om de strijdige situatie weg te nemen, dus college mocht muren en constructies bij met (zeer) spoedeisende bestuursdwang laten slopen en afvoeren
- Geén overtreder (functioneel pleger) van 13 Wbb: kan als overtreder worden aangemerkt als hij zelf handelingen heeft verricht of deze aan hem kunnen worden toegerekend
- Bij toerekening kan als overtreder worden aangemerkt degene in wiens machtssfeer de fysieke handelingen liggen waardoor overtreding is begaan en of die ook die handelingen heeft aanvaard of placht te aanvaarden
- Niet aannemelijk gemaakt dat appellant, ondanks dat hij zelf geen bodembedreigende handelingen heeft verricht, toch overtreder van artikel 13 Wbb is
- Handelde niet als professionele verhuurder, huurovereenkomst schriftelijk aangegaan en huur werd op regelmatige tijdstippen via bank betaald, verder heeft hij pand op twee momenten onaangekondigd bezocht en vanaf buitenzijde geïnspecteerd, omdat huurster niet thuis was, niets merkwaardigs opgemerkt en ook van buurtbewoners geen signalen, betalingsachterstand van 2 weken niet voldoende voor overtrederschap
- Wél verhaald kosten sloop pand (€ 47.393,46), niet van milieuverontreiniging (€ 114.502,06)
- Niet aannemelijk gemaakt dat appellant deze kosten niet kan dragen, daarbij betreft de Afdeling dat perceel nog een zekere waarde in het economisch verkeer heeft

Bouwstop

ABRvS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428:

- LOB wegens achterwege laten groot onderhoud rijksmonument (o.a. lekkages die leidden tot houtrot- en zwamaantastingen)
- Overtreding kan worden beëindigd door binnen 3 maanden 3 noodmaatregelen te nemen en binnen 8 maanden overige 21 herstelmaatregelen te nemen
- Eigenaar begonnen met uitvoering werkzaamheden, maar geen uitvoering gegeven aan gelaste maatregelen: medegedeeld dat werkzaamheden per direct moesten worden stil gelegd, dag later mondelinge bouwstop op schrift gesteld
- Mondelinge bouwstop geen besluit, maar opschriftstelling wel
- Bouwstop mogelijk vanwege werkzaamheden, was anders geweest als met werkzaamheden uitvoering zou worden gegeven aan last: gegeven last impliceert vereiste toestemming om aan last te voldoen.
- Gelet op tekst artikel 9.1, lid 1, aanhef en onder a, Erfgoedwet, is instandhoudingsplicht die met artikel 10.18 Erfgoedwet aan artikel 11 lid 1 Monumentenwet 1988 is toegevoegd niet in werking getreden
- Daarin staat dat artikel 11 lid 1 Monumentenwet 1988, zoals dit luidde vóór inwerkingtreding Erfgoedwet, van kracht blijft: maar instandhoudingsplicht stond vóór inwerkingtreding van Erfgoedwet echter niet in artikel 11 lid 1 Monumentenwet 1988
- Dat het bedoeling van wetgever was om aan dat artikel een instandhoudingsplicht toe te voegen die zou gelden tot Ow in werking zou treden, maakt dat niet anders
- Wettelijke bepaling duidelijk geformuleerd, geen aanleiding om voor uitleg aansluiting te zoeken bij wetsgeschiedenis: instandhoudingsplicht niet van kracht geworden, kon ook niet dienen als grondslag voor handhaving
- Overtreding artikel 2.1, lid 1, aanhef en onder f, Wabo: als door nalaten voortbestaan monument in gevaar komt
- Ontvreemding partij blauwtegels, college aansprakelijk voor schade? Feitelijk handelen, burgerlijke rechter bevoegd
- Matiging kosten omdat kosten erfgoeddeskundige, administratief medewerker, juridisch medewerker en aanbestedingsdeskundige deugdelijke motivering mist

Bouwstop

ABRvS 16 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1715:

- Mondelinge bouwstop (11 november) stilleggen bouwwerkzaamheden, vervolgens op schrift gesteld (15 november) en LOD opgelegd
- College mocht afzien van horen appellant over LOD vanwege spoed
- Door stillegging bouw is een op dat moment plaatsvindende overtreding met onmiddellijke ingang beëindigd
- LOD opgelegd om te voorkomen dat overtreding opnieuw plaatsvindt
- Zonder LOD onvoldoende gewaarborgd dat de met bouwstop bewerkstelligde naleving blijvend zou zijn
- Op zitting heeft appellant opnieuw verklaard niet verder te zullen gaan bouwen en zich aan bouwstop te houden
- Die enkele verklaring maakt niet dat college zich ervan moest weerhouden LOD op te leggen

Bestuursdwang

Vzr. CBb 29 april 2025, ECLI:NL:CBB:2025:276:

- Spoedbestuursdwang wegens overtreding Wet dieren en Besluit houders van dieren, 15 honden en konijn in bewaring genomen
- Honden waren in slechte medische conditie (huidproblemen, vermagerd etc.), woning ernstig vervuild, penetrante geur van urine/ammoniak en ontlasting en niet geventileerd, waardoor inspecteurs moeite hadden met ademen, schoenen plakten aan vloer en op diverse plekken in kamer lagen natte plekken, ook benches en tuin vervuild met ontlasting
- Niet noodzakelijk om spoedbestuursdwang toe te passen en dieren in bewaring te nemen, omdat zij overtredingen bij haar had kunnen herstellen, had kunnen volstaan met (zeer korte) begunstigingstermijn?
- Vzr.: spoedeisende situatie, honden konden niet tijdelijk ergens anders worden ondergebracht
- Gelet op ontkenning dat er in haar woning al langere tijd sprake is van vervuiling, haar houding richting inspecteurs en politie en uitgebreide geschiedenis met handhavingstrajecten, viel niet te verwachten dat zij situatie op korte termijn zelf kon herstellen
- Staatssecretaris kon daarom spoedbestuursdwang toepassen en honden onmiddellijk in bewaring nemen en besluit pas later op schrift stellen ex artikel 5:31 lid 2 Awb

Beleid

ABRvS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428:

- Handhavingsverzoek Milieudefensie voorbereiding en teelt van lelies nabij Natura 2000-gebied afgewezen
- Nader besluit in navolging van uitspraak rb.: overtreding, omdat niet op grond van objectieve gegevens uitgesloten kan worden dat gebruik van gewasbeschermingsmiddelen leidt tot significante gevolgen
- LHS volgen? Enkele feit dat artikel 2.7 lid 2 Wnb een omzetting is van artikel 6 lid 3 Hrl niet betekent dat college niet mag aansluiten bij LHS
- College mag over uitvoering bevoegdheden, waaronder handhavend optreden op grond van Wnb, beleid voeren
- Overtreding te laag ingeschaald en geen waarschuwing vooraf?
- Weliswaar sprake van overtreding, omdat significante gevolgen niet op voorhand zijn uitgesloten, maar gelet op onzekerheid over mogelijke effecten op Natura 2000-gebied heeft college ernst van overtreding redelijkerwijs kunnen inschalen op “van belang” en niet op “aanzienlijk, dreigend en/of onomkeerbaar”
- Situatie kon worden ingeschaald als A3 in plaats van A4
- Bij deze categorie in interventiematrix is het passend om eerst mogelijkheid tot herstel te bieden
- Met waarschuwing heeft college mogelijkheid geboden om aan te tonen dat geen sprake is van overtreding door middel van aanleveren voortoets of om overtreding ongedaan te maken door te stoppen met gebruik gewasbeschermingsmiddelen of verkrijgen natuurvergunning
- College mocht op grond van LHS eerst overgaan tot versturen waarschuwing, voordat wordt overgegaan tot handhaving

Beleid

Rb. Noord-Holland 2 april 2025, ECLI:NL:RBNHO:2025:3470:

- LOD constructie van terrasschermen en betonnen banken, strijd met artikelen 2.1, lid 1, onder a en c Wabo en artikel 3.2 beleidsregels
- Overtreder verwijst naar artikel 5:1 lid 1 Awb: overtreding kan alleen gelegen zijn in strijd met wettelijk voorschrift en dat zijn beleidsregels niet
- College: besluit moet niet zo worden gelezen dat last is opgelegd vanwege overtreding beleidsregels, maar dat beleidsregels zijn toegepast om te bezien of van handhavend optreden kon worden afgezien, rb. volgt dit niet
- Geen bevoegdheid tot handhaven bij overtreding van beleidsregel, omdat dit geen wettelijk voorschrift is
- Besluit op dat punt vernietigd, maar overtreding Wabo blijft in stand

Formulering last

Rb. Den Haag 3 april 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:5392:

- LOD met beheersmaatregel (pand mag niet in gebruik genomen worden totdat het in oude vergunde staat is teruggebracht) wegens bouwwerkzaamheden winkelruimte zonder omgevingsvergunning, vervolgens ingetrokken
- In LOD staat om welke 3 bouwwerkzaamheden het gaat (aanbrengen brandwerend plafond, wijzigen indeling achter in pand en aanbrengen kabels voor reclame-uiting)
- In LOD staat nergens dat het ook gaat om verwijderen binnenwand: kan daarom niet anders worden gelezen dan dat LOD alleen ziet op 3 genoemde overtredingen
- Rechtszekerheidsbeginsel staat eraan in de weg dat LOD ook moet worden geacht te zijn opgelegd voor niet genoemde verwijderen binnenwand
- In BOB wel motivering gegeven over binnenwand, maar last niet aangepast
- In LOD staat dat eiseres om overtreding ongedaan te maken, het pand in oude vergunde staat moet terugbrengen
- Rb. overweegt dat herstelmaatregel vereist dat hele pand wordt teruggebracht in staat zoals die was in 1996 met daarbij terugplaatsing van verwijderde binnenwand
- Hierdoor strekt last verder dan noodzakelijk is voor ongedaan maken van 3 overtredingen waarop de last ziet, dit is niet toegestaan
- LOD kan niet in stand blijven
- Verzoek om schadevergoeding tot € 25.000,- gedaan, zaken gesplitst en apart behandeld

Formulering last

Rb. Rotterdam 28 april 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:5061:

- LOD wegens overtreding APV vanwege houden hanen en kippen, vervolgens aangepast voor wat betreft kippen en instandhouding hanen
- Meetrapport DCMR waaruit blijkt dat richtwaarde voor maximale geluidniveau vanwege gekraai van hanen werd overschreden
- Meetmomenten representatief?
- Uit meetrapport blijkt niet dat onderzoek is gedaan naar geluidoverlast van (enkel) kippen
- Tokken van kippen slechts op één datum de gemeten geluidbron
- Motivering dat geluid van kippen boven richtwaarden uitkomen en dat er daarom sprake was van geluidhinder, volgt rb. niet nu meetrapport was gebaseerd op geluidoverlast van hanen
- Rechtsgevolgen blijven in stand voor zover besluit ziet op hanen

Formulering last

Rb. Gelderland 1 mei 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:3381:

- Handhavingsverzoek vanwege overlast agrarisch loonbedrijf
- College onterecht afgezien van invordering omdat overtreding met betrekking tot sorteren aardappels niet is gestaakt?
- Vallen activiteiten onder normale spraakgebruik 'sorteren' van aardappels?
- College: alleen last opgelegd voor sorteren aardappelen, en niet voor overslaan daarvan, mag ook transportband worden gebruikt
- Activiteiten die door toezichthouders zijn geconstateerd moeten worden gezien als overslaan c.q. transporteren van aardappelen
- Rb.: Last houdt in dat overtreder dwangsom verbeurt als zij aardappelen sorteert, omdat dat een overtreding van gebruiksregels van BP oplevert
- Activiteiten vallen volgens rb. onder wat in normaal spraakgebruik wordt bedoeld met 'sorteren', Van Dale: "*soort bij soort, kwaliteit bij kwaliteit, kleur bij kleur enz. leggen*", waaronder ook wordt begrepen "*een lading sorteren. het beschadigde of bedorvene van een lading eruit halen en het minst beschadigde in goede staat brengen*"
- Motivering college is ook in samenhang bezien met last niet begrijpelijk, omdat activiteiten volgens college wel een overtreding opleverden waartegen het handhavend moest optreden
- Er is niet gebleken dat activiteiten zijn gewijzigd, maar voortzetting van diezelfde activiteiten zouden volgens college vervolgens geen overtreding van last zijn
- Beroepsgrond slaagt, college moet opnieuw op invorderingsverzoek beslissen en beoordelen of sprake is van een overtreding van de last en overtreder geen aardappels mag sorteren

Formulering last

ABRvS 4 juni 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2538:

- LOD gevaarzettende gebruikerssituatie scheepselevator opheffen door toegang en betreden scheepselevator publiek geheel af te sluiten
- Artikel 1b lid 2 Woningwet jo. 7:22 Bouwbesluit: scheepselevator veroorzaakt gevaar, bestaat eruit dat jongeren scheepselevator beklimmen en er vanaf springen, wat ongelukken en verwondingen kan veroorzaken
- Eigenaar had dit onmogelijk moeten maken, dat jongeren er zelf voor kiezen om scheepselevator te beklimmen en ervan af te springen doet daaraan niet af
- Afdeling volgt dit niet, betreft restbepaling die restrictief moet worden uitgelegd: scheepselevator zelf niet in een staat gehouden waardoor gevaar ontstaat
- Ook geen sprake van nalaten van handelingen op of aan scheepselevator
- Het gestelde gevaar wordt veroorzaakt door gebruik dat onbevoegden zonder toestemming van eigenaar van scheepselevator maken
- Wanneer willekeurig ander hoog bouwwerk wordt beklommen of wordt gebruikt om ervan af te springen kan dat gevaar eveneens ontstaan

Formulering last

ABRvS 11 juni 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2642:

- LOD o.a. wegens aangebrachte aanpassingen/uitbreidingen aan paardenstal
- Als herstelmaatregelen terugbrengen van paardenstal naar in 1976 verleende vergunning of qua uiterlijk en omvang naar situatie zoals op de bij het besluit gevoegde foto's
- Als appellant voor laatste variant kiest, moet hij omgevingsvergunning aanvragen en de door college vastgestelde maatvoering hanteren
- Herstelmaatregelen onduidelijk en onjuist, voor zover is bepaald dat hij paardenstal terug moet brengen naar maatvoering zoals die was ten tijde van aankoop in 2018?
- Maatvoering die college heeft opgenomen in besluit komt niet overeen met daadwerkelijke maatvoering van paardenstal ten tijde van aankoop, maten berusten op inschatting
- College heeft na zitting rb. memo opgesteld, maatvoering behoeft aanpassing
- Maatvoering in LOD is o.b.v. veelvoorkomende lagenmaat van 60 mm bepaald, terwijl werkelijke lagenmaat 70 mm is
- Op zitting heeft college het standpunt ingenomen dat gewijzigde maatvoering uit memo niet betekent dat LOD niet in stand kan blijven, last blijft immers hetzelfde
- Afdeling volgt college niet en overweegt dat last weliswaar hetzelfde blijft, maar dat uit memo blijkt dat maatvoering, zoals opgenomen in herstelmaatregel, onjuist
- LOD is daarmee in strijd met artikel 3:2 Awb niet met vereiste zorgvuldigheid voorbereid

Formulering last

ABRvS 11 juni 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2621:

- LOD binnen 3 maanden bewoning bedrijfswoning beëindigen, appellant was niet meer werkzaam voor glastuinbouwbedrijf
- In eerdere procedure LOD door Afdeling geschorst t/m 6 maanden na verzending uitspraak, daarna nog twee maal verlengd
- Verbeurde dwangsom van € 20.000,00 betaald
- Laatste verlenging begunstigingstermijn van 2 weken (vanwege vovo) onredelijk kort?
- Afdeling: begunstigingstermijn hoeft niet verlengd te worden om iemand in gelegenheid te stellen een procedure af te wachten, maar moet lang genoeg zijn om aan last te voldoen
- Begunstigingstermijn is niet bedoeld om tot legalisering te komen
- Dat einde van begunstigingstermijn kort volgde op zitting bij vzr., neemt niet weg dat appellant in totaal 5 jaar na oorspronkelijke LOD de tijd heeft gehad om aan last te voldoen
- Ook na uitspraak Afdeling is er nog ruim een jaar de tijd geweest om aan last te voldoen
- Appellant heeft niet aannemelijk gemaakt waarom dit onvoldoende tijd is geweest om aan last te voldoen

Zorgplicht

Vzr. Rb. Noord-Nederland 12 juni 2025, ECLI:NL:RBNNE:2025:2278:

- LOD per direct staken alle menselijke activiteiten die verstoring of dood das tot gevolg hebben
- Pijpen die onderdeel uitmaken van burcht telkens dichtstoppen met bladeren en aanstampen, voorzien van stokken en dichtgooien met zand
- Ook geconstateerd dat verzoekers dassenburcht besprenkelen met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zuurhoudend middel en bestrooien met knoflook, citroen en prei, ook sinaasappelparten aangetroffen rondom dassenburcht
- I.c. niet gehandhaafd wegens verstoren of verjagen das of vernielen dassenburcht zonder omgevingsvergunning (concrete verbodsbepaling), omdat ten tijde van constatering onvoldoende vaststond of dit verbod overtreden was, daarom gehandhaafd wegens schending specifieke zorgplicht van artikel 11.27 BaI
- Toereikend gemotiveerd dat verzoekers wisten van dassenburcht en daar activiteiten hebben verricht waarvan zij wisten of konden weten dat deze schadelijk zijn voor dassenburcht en dassen die daar wonen, onmiskenbaar sprake van schending specifieke zorgplicht
- Uit wettelijke omschrijving van specifieke zorgplicht en bijbehorende wetsgeschiedenis volgt niet dat er sprake moet zijn van ernstige (nadelige) gevolgen om schending van zorgplicht te kunnen aannemen

Evenredigheid

ABRvS 16 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1691:

- LOD verwijderen en verwijderd houden bijbehorend bouwwerk op palen
- Overtreder voert aan dat handhavingsbesluit is vervallen, omdat buurman die over het bouwwerk had geklaagd verhuisd is
- Verhuizing leidt er niet toe dat handhavingsbesluit is vervallen, alleen al niet omdat college ook uit eigen beweging handhavend mag optreden tegen overtredingen
- Uit foto's bij controlerapporten blijkt dat vanaf naastgelegen perceel zicht op bouwwerk bestaat
- Aannemelijk dat verhoogde vloer ertoe leidt dat vanaf bouwwerk zicht op naastgelegen perceel over erfafscheiding heen bestaat
- Afdeling: rb. heeft alleen al daarom terecht in impact overtreding geen reden gevonden om aan te nemen dat het hier gaat om bijzonder geval waarin handhavend optreden onevenredig is
- Verhuizing buurman brengt hierin geen verandering
- Opvolgende bewoners van dit perceel zullen om dezelfde redenen nadeel van bouwwerk kunnen ondervinden

Evenredigheid

Rb. Den Haag 25 april 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:7128:

- LOD aan inrichting voor productie van carbon black wegens overschrijding emissienorm zwaveldioxide ex artikel 5.4 Activiteitenbesluit
- Voldoen aan LOD vergt zeer ingrijpende en kostbare werkzaamheden
- STAB stelt vast dat voldoen aan last feitelijk betekent dat eiseres een ontzwavelingsinstallatie moet realiseren en dat daarmee een zeer grote investering van zowel geld als tijd gemoeid is
- Kosten om te voldoen zullen oplopen tot circa € 100 miljoen en duurt ongeveer 4,5 tot 6 jaar om te kunnen voldoen
- Uit besluit volgt onvoldoende op welke wijze verweerder tot conclusie is gekomen dat handhaving in dit geval niet onevenredig is
- Niet inzichtelijk gemaakt hoe belangen van eiseres zijn afgewogen tegen ernst geconstateerde overtreding
- Niet gemotiveerd waarom handhavend optreden leidt tot evenwichtige uitkomst
- Ook lengte van de begunstigingstermijn is door verweerder onvoldoende gemotiveerd
- Besluit is niet met vereiste zorgvuldigheid voorbereid en berust ook niet op een draagkrachtige motivering

Evenredigheid

Vzr. Rb. Limburg 24 april 2025, ECLI:NL:RBLIM:2025:3916:

- LOD verbouwing 2 stallen
- Vzr. kan college volgen in standpunt dat (planologische) regels moeten worden nageleefd, maar plaatst kanttekeningen bij vraag of handhavend optreden in dit geval evenredig is, met name vanwege doel van handhaving en daarmee de noodzaak
- Handhavingsbesluit ziet op terugbrengen in rechtmatige, vergunde staat
- Betekent dat stallen moeten worden teruggebracht in (vervallen) staat waarin zij verkeerden vóór verbouwingswerkzaamheden, waarna vergunningvrij (dus minder vergaand dan nu uitgevoerd) onderhoud mogelijk is
- Belangen verzoeker om handhaving zijn daarmee niet gediend nu duidelijk is dat zij willen dat stallen geheel verwijderd worden en het niet/nauwelijks gaat om wijzigingen aan stallen
- Vanuit woonperceel verzoeker niet of nauwelijks zicht op stallen
- Algemeen belang: ziet op openheid landschap, dat wordt verstoord / ontsierd door stallen
- Het (in redelijkheid) te bereiken doel met handhaving, terugbrengen stallen in oorspronkelijke staat (waarna vergunningvrij onderhoud mogelijk is), wordt door handhavend optreden niet bereikt
- Stallen vallen al ruim 25 jaar onder overgangsrecht, had moeten worden betrokken bij (belangen)afweging,
- Had moeten gebeuren aan de hand van vraag of er bijzondere omstandigheden zijn die maken dat aanvaardbaar is dat ooit vergunde bouwwerken, zonder zicht op verwijdering daarvan, niet alsnog worden gelegaliseerd
- College had moeten beoordelen wat effect bouwwerkzaamheden is op omgeving en (open) landschap, uitgaande van legaal aanwezige stallen
- Had ook beoordeeld moeten worden hoe handhavend optreden zich verhoudt met feit dat stallen zelf al lang aanwezig zijn en meermaals onder overgangsrecht zijn gebracht zonder dat er zicht bestaat op verwijdering daarvan

Evenredigheid

Rb. Overijssel 12 juni 2025, ECLI:NL:RBOVE:2025:3737:

- Afwijzing handhavingsverzoek activiteiten en bouwwerken bij agrarisch bedrijf, deels omdat geen overtredingen en deels omdat handhavend optreden onevenredig is in verhouding tot geringe ernst overtredingen
- Pp over lengte van ca 50m langs volgens eiser in strijd met BP, omdat deze niet passen in bestemming, worden volgens eiser gebruikt t.b.v. zorgboerderij, "logeerkamers", "partyschuur", "recreatieboerderij" en "ezelopvang", nevenfuncties ten behoeve waarvan alleen mag worden geparkeerd binnen bouwvlak: alleen bezoekers van agrarisch bedrijf, dierenarts en veehandelaar, mogen daar parkeren
- Rb.: zorgboerderij en speel- en recreatiemogelijkheden passen in nevenactiviteiten BP, dus bij recht toegestane nevenfuncties
- Voor parkeren t.b.v. deze nevenfuncties geldt niet de eis dat dit moet plaatsvinden binnen bouwvlak, dus niet in strijd met BP, geldt ook voor houden van ezels, niet gebleken van "partyschuur"
- Geldt niet voor verhuur vakantieaccommodaties: parkeren op pp t.b.v. deze accommodaties in strijd met BP
- T.b.v. vakantieaccommodaties is elders op perceel parkeergelengheid gerealiseerd
- Voor zover gasten die gebruik maken van accommodaties ook gebruik maken van pp, is dit in strijd met BP
- Rb.: college kon zich in redelijkheid op standpunt stellen dat het, gelet op geringe aard en ernst van overtreding, onevenredig is om daar handhavend tegen op te treden
- Want: BP staat toe dat op pp wordt geparkeerd t.b.v. agrarisch bedrijf en grootste deel van nevenactiviteiten
- Mede omdat gebruikers accommodaties beschikken over eigen parkeergelegenheid, vindt rb. het aannemelijk dat gebruik van pp slechts voor een klein deel is te relateren aan accommodaties, visuele uitstraling pp beperkt
- Bovendien staat BP wel toe dat t.b.v. accommodaties parallel aan weg wordt geparkeerd.
- Hieruit volgt dat ervaren overlast niet zal worden weggenomen door handhavend optreden, daarom in redelijkheid kunnen afzien van handhavend optreden en kunnen volstaan met waarschuwing
- Naar oordeel rb. moet deze waarschuwing zo worden begrepen dat deze alleen ziet op parkeren op pp t.b.v. nevenactiviteiten die niet bij recht zijn toegestaan, zoals vakantieaccommodaties

Vertrouwensbeginsel

ABRvS 28 mei 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2471:

- LOB woonarken / vaartuigen drijvend terras en vlonder en motorboot uit Industriehaven te verwijderen
- Dat liggeld aan gemeente is betaald, betekent niet dat zonder vergunning ligplaats mocht worden ingenomen
- Appellante stelt dat zij samenwerkt met gemeente om roei- en trainingscentrum op te zetten, daardoor mocht zij er vanuit gaan dat zij in Industriehaven mag blijven liggen tot definitieve plaats is gevonden voor boten
- Verwijst naar raadsbrief van 26 november 2019: daaruit volgt dat gemeente samenwerking is gestart en bijdrage van € 50.000,00 voor drijvend roeicentrum heeft toegezegd
- Verwijst naar berichten oud-wethouder van Sport en mails van medewerkers van afdelingen Sport en Samenleving en Markten en Havens en naar Convenant tussen gemeente en roeiverenigingen
- Uit begeleidende raadsbrief van 8 februari 2022 volgt dat dit convenant is aangegaan in verlengde van raadsbrief van 26 november 2019
- Dat college nu handhavend optreedt is volgens appellante in strijd met de gemaakte afspraken en daarom onevenredig
- Afdeling: appellante is in 2019 een samenwerking aangegaan met gemeente met intentie om roei- en trainingscentrum op te zetten, daaruit volgt niet dat zij met haar boten in Industriehaven mag blijven liggen tot er een andere plaats is gevonden
- Uit stukken volgt niet dat college of ander orgaan dit heeft toegezegd
- Uit e-mail van 16 juni 2020 van juridisch- en beleidsadviseur van Inzamelen, Markten en Havens, volgt dat uiterlijk tot 1 oktober 2020 een ligplaats is toegezegd
- In deze mail staat dat het verantwoordelijkheid van appellante is om andere ligplaats te zoeken
- Dit wordt bevestigd in mail van 17 juni 2020 van beleidsadviseur/projectleider van Sport en Samenleving
- Dat door oud-wethouder anders of meer is toegezegd, volgt niet uit stukken
- Er is dus geen toezegging op grond waarvan appellante erop mocht vertrouwen dat zij na 1 oktober 2020 nog in Industriehaven mocht liggen

Overgangsrecht

Vzr. Rb. Den Haag 17 juni 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:9928:

- Vovo LOD 4 maart 2025 hekwerk rijksmonument
- Zowel overtreding onder Wabo wegens ontbreken omgevingsvergunning als op grond van artikel 5.1, aanhef en onder b, Ow
- Op 30 oktober 2017 voornemen LOD verzonden, geen vervolg aan gegeven wegens aanvraag
- Op 23 januari 2025 voornemen LOD verzonden
- College heeft zich terecht op het standpunt gesteld dat Ow van toepassing is
- Reeds gelet op aanzienlijke tijdsverloop sinds voornemen in 2017, moet aangenomen worden dat het toen ingezette handhavingstraject nadien is beëindigd
- Zowel Afdeling als rb. in procedure over geweigerde omgevingsvergunning vastgesteld dat het in 2017 ingezette handhavingstraject is gestaakt
- Ter zitting bevestigd dat dit handhavingstraject aanvankelijk is onderbroken en vervolgens definitief is gestaakt nadat verzoeker omgevingsvergunning voor hekwerk had aangevraagd
- Dat betekent dat geen sprake is van voortzetting van handhavingstraject dat was aangevangen met voornemen uit 2017
- Aangenomen moet worden dat met voornemen van 23 januari 2025 een nieuw handhavingstraject is gestart
- Dus geen sprake van handhavingstraject waarin al vóór 1 januari 2024 toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Awb en waarbij handhavingsbesluit dateert van na 1 januari 2024
- Nu besluit dateert van na 1 januari 2024 is, gelet op artikel 4.23 IwOw, is i.c. Ow van toepassing

Openbare orde

Rb. Midden-Nederland 2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:2617:

- Sluiting pand 2 weken ex artikel 172 lid 3 Gemw wegens vuurwerkbom en brandend voorwerp
- Anonieme melding bij politie dat feest verstoord zou gaan worden d.m.v. explosieven en schieten
- In BOB grondslag gewijzigd naar 174 lid 2 Gemw: horecabedrijven zijn voor publiek toegankelijk en kunnen daarom worden aangemerkt als openbare inrichtingen
- Rb.: is aan bm om aannemelijk te maken dat pand een voor publiek openstaand gebouw, i.c. niet in geslaagd
- In beginsel namelijk toegankelijk voor een ieder, zonder dat daarin onderscheid tussen personen wordt gemaakt
- Doorslaggevend is dat open groep mensen, zonder aanzien des persoon, wordt toegelaten, bijvoorbeeld openbare gedeelten van gemeente- en provinciehuizen, winkels, cafés en discotheken; ongeacht aanwezigheid portier die screent op gepaste kleding of betaling toegang
- Functie gebouw bepalend voor openbare karakter en functie volgt uit feitelijke toelatingsbeleid, gedurende langere termijn en niet op enkele momenten, uit functie en feitelijke toelatingsbeleid blijkt niet van openbaar karakter
- Uit oprichtingsakte volgt weliswaar dat in pand zetelende B.V. is opgericht voor organiseren van feesten en partijen, maar in praktijk worden er (hoofdzakelijk) bruilofts- en bedrijfsfeesten georganiseerd, waarbij gasten slechts op uitnodiging naar binnen mogen
- Dat een ieder een zaal kan huren doet hier niet aan af
- Verder volgt de rechtbank niet het standpunt dat na verhuur een ieder het pand mag betreden, staan beveiligers en gastvrouw bij deur die mensen op uitnodigingen controleren
- Dat er sporadisch sprake is geweest van voor publiek opengesteld feest of evenement acht rb., gelet op geringe aantal keren, ongeschikt aan de hoofdfunctie van pand: feesten waar gasten alleen op uitnodiging mogen komen
- Besluit ten onrechte gebaseerd op artikel 174 lid 2 Gemw, had artikel 172 lid 3 moeten zijn
- Dat artikel is als subsidiaire grondslag beoogd en ook zo in primaire besluit gebruikt, dus rb. vernietigt besluit enkel voor grondslag en laat rechtsgevolgen in stand

Openbare orde

ABRvS 11 juni 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2627:

- LOD bm n.a.v. oproep Telegram groepschat: *"Utrecht in opstand, nee 2G & nee vuurwerkverbod! 26-11-21, 19.30, Kanaalstraat, Be there!!! Neem je matties & vuurwerk mee"*
- Kan Telegram worden aangemerkt als een openbare plaats in de zin van de Apv? Nee
- Op grond van artikel 2:2, lid 1, onder g, Apv is het verboden om op of aan een openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw, op enigerlei wijze door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden
- Volgens artikel 1:1, onder b, van de Apv wordt onder 'openbare plaats' in de zin van de Apv verstaan: een voor het publiek toegankelijke plaats, waaronder de openbare weg
- In toelichting staat dat met 'openbare plaats' is beoogd om plaatsen aan te wijzen die voorheen onder het in Apv te breed gebruikte begrip 'weg' vielen en nu niet meer, gaat om fysieke plekken, zoals pleinen, parken, of voor publiek toegankelijke stoepen
- Uit Apv-bepaling en toelichting blijkt niet dat ook een digitale ruimte, zoals groepschat op Telegram, een 'openbare plaats' is
- Groepschat is weliswaar voor iedereen toegankelijk, maar het is geen fysieke plaats, dus geen overtreding van artikel 2:2, lid 1, onder g, Apv
- Bm geeft onjuiste uitleg aan dit artikel door te stellen dat slechts de gevreesde wanordelijkheden zich op een openbare plaats moeten afspelen, maar niet het gedrag dat aanleiding geeft tot wanordelijkheden, volgt niet uit dit artikel
- Apv-bepaling is duidelijk bedoeld voor situatie dat er op openbare plaats uitdagend gedrag wordt vertoond dat aanleiding geeft tot wanordelijkheden
- Dit blijkt uit de tekst van artikel: de gedraging die leidt tot wanordelijkheden moet plaatsvinden op of aan een openbare plaats, anders valt de gedraging niet onder verbod
- Gelet op betekenis van openbare plaats in deze Apv moet het gaan om fysieke plaats in openbare ruimte, bijv. bij ophangen van pamflet op openbaar plein waarin wordt opgeroepen tot wanordelijkheden, maar niet bij digitale oproep
- Afdeling: is aan wetgever om een daarop toegesneden wettelijk voorschrift vast te stellen, thans ingeroepen bepaling is niet toegesneden op digitale oproepen en geeft rechter geen ruimte om deze op digitale oproepen toe te passen

Stelling

De Apv is niet toegesneden op digitale oproepen. Het is noodzakelijk dat de wetgever hiervoor een wettelijk voorschrift opstelt

- Eens of oneens?

Boete

ABRvS 21 mei 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2223:

- Bestuurlijke boete € 25.000,00 wegens overtreding Wet kinderopvang (beroepskracht-kindratio, BKR), bij BOB gematigd tot € 10.000,-
- Per 1 juli 2023 is Besluit kwaliteit kinderopvang gewijzigd, voorheen moest pedagogisch beleidsplan concrete beschrijving bevatten van tijden waarop kan worden afgeweken van BKR
- Na wijziging hoeft pedagogisch beleidsplan niet langer tijden waarop van BKR kan worden afgeweken te bevatten, maar een concrete beschrijving bevatten van kaders waarbinnen verantwoord afgeweken kan worden
- Op grond van artikel 5:46 lid 4 Awb is lex mitior-beginsel van artikel 1 lid 2 WvSr van overeenkomstige toepassing: bij verandering wetgeving of lagere regelgeving na tijdstip waarop feit is begaan, wordt voor betrokkene gunstigste bepaling toegepast
- Daarvan is i.c. sprake: uit NvT blijkt dat wetgever niet meer van mening is dat kwaliteit kinderopvang geborgd moet worden door naleven van concreet beschreven tijden waarop kan worden afgeweken van BKR
- Hoewel regel dat maximaal 3 uur mag worden afgeweken van de BKR in stand is gebleven, is een bestanddeel hiervan weggefallen.
- Wijziging Besluit dateert van na uitspraak rb., waardoor rb. hier geen rekening mee heeft kunnen houden, maar Afdeling moet dit wel doen
- Boetes die zijn opgelegd voor overtredingen BKR van 28 juni en 12 juli 2019 niet in stand kunnen blijven wegens strijd met artikel 5:46 lid 4 Awb

Invordering

CBb 6 mei 2025, ECLI:NL:CBB:2025:283:

- LOD veehouder i.v.m. voldoende ruimte voor runderen in ligboxenstal, vervolgens ingevorderd: dwangsommen betaald nadat invorderingsbevoegdheid is verjaard
- Als invorderingsbevoegdheid is verjaard vóór nemen invorderingsbeschikking, dan is invorderingsbeschikking onbevoegd genomen en moet worden vernietigd
- Als invorderingsbevoegdheid is verjaard ná nemen invorderingsbeschikking, dan geen vernietiging
- Alleen voor invorderingsbesluit 1 geldt dat rechtsvordering was verjaard, toen besluit werd genomen, voor invorderingsbesluiten 2 en 3 was verjaring weliswaar nog niet voltooid toen deze werden genomen, maar omdat minister geen invorderingshandelingen heeft verricht die de verjaring hebben gestuit binnen een jaar nadat dwangsommen waren verbeurd, is de bevoegdheid om tot dwanginvordering over te gaan vervallen
- Voor invorderingsbesluit 1: terugbetaling mogelijk
- Voor invorderingsbesluit 2 en 3: beroep op verjaring kan in deze procedure niet meer aan orde komen
- Op grond van artikel 8:4, lid 1, aanhef en onder b, Awb kan geen beroep worden ingesteld tegen aanmaning ex artikel 4:112 Awb dwangbevel
- Bestuursrechter niet bevoegd om daarover te oordelen en evenmin bevoegd te oordelen over feitelijke tenuitvoerlegging of executie van dwangbevel door bijv. beslaglegging
- Veehouder kan met deze beroepsprocedure wat betreft invorderingsbesluiten 2 en 3 niet bereiken dat CBb oordeelt over rechtmatigheid gebruik bevoegdheden door minister nadat deze bevoegdheden waren vervallen en kan ook gevolgen handelingen niet ongedaan maken
- Die gevolgen kunnen ook niet worden weggenomen door vernietiging bestreden besluit wat betreft de invorderingsbesluiten 2 en 3 in verband met verval van genoemde bevoegdheden, omdat genoemde bevoegdheden daarbij niet zijn gebruikt

Lessen voor de praktijk

- Evenredigheidsbeginsel
- Let op bij lengte begunstigingstermijn: gaat niet om legalisering
- Overtreding monument
- Apv
- Suggesties onderwerpen voor studiebijeenkomst in november?

Chantal van Mil

024 – 382 83 12

c.van.mil@hekkelman.nl

Advocatuur Nijmegen

Oranjesingel 1

6511 NJ Nijmegen

advocatuur@hekkelman.nl

024 - 382 83 84

Notariaat Nijmegen

Oranjesingel 41

6511 NN Nijmegen

notariaat-nijmegen@hekkelman.nl

024 - 382 84 86

Notariaat Arnhem

Sickeszplein 1

6821 HV Arnhem

notariaat-arnhem@hekkelman.nl

026 - 377 71 11